

JOSEPH KIECKEPOOST

Op Zondag 9 April 1837 vormden zich, na de hoogmis, voor de kerkportalen, overal kleine groepjes die het bijna ongelofelijk nieuws commentarieerden welke de zopas verschenen editie van de Gazette van Gend had verspreid: “Kiecke-poost is dood” klonk het op ieders lippen.

Ja, Kiecke-poost, de alom bekende en meest fantastische Gentenaar die ooit in de stad van Keizer Karel geboren werd, het zonderlinge genie of de geniale zonderling, de man die men als alle populaire en legendarische figuren onsterfelijk achtte, had het tijdelijke met het eeuwige verwisseld.

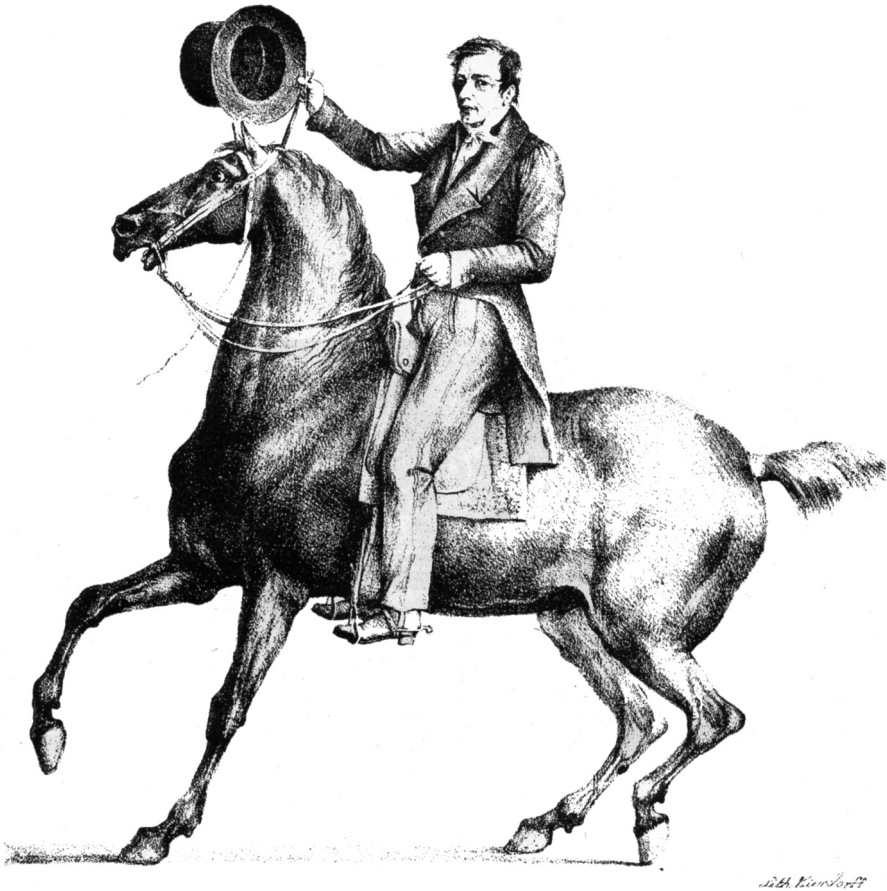
De mensen geraakten niet uitgepraat over dit gebeuren, wisten niet wel of zij treuren moesten om het verlies van deze originele stadsgenoot of nog eens lachen bij de herinnering aan al de koddige gebeurtenissen uit dit bestaan. Degenen die een exemplaar uit de Gazette van Gend op zak hadden, haalden het triomfantelijk te voorschijn en gaven luidop lezing van de aankondiging van zijn overlijden: “Niet juist den beruchsten en nog veel min den beroemdsten althans wel den meestbekenden der ingezetene van de stad Gend. is er in den nacht tusschen den 7 en 8 april overleden. Joseph Kiecke-poost, die zich zelve den naem van Ontwerpmaker van Oost-Vlaanderen toegeëygend had, die men te Gend in zijne onderneming om het Kuypgat af te breken zag mislukken, die meenige ontwerpen gemaakt heeft, welke indien zij gevolgd wierden geen steen op steen meer zouden laten, heeft opgehouden van te bestaan en zal niet meer. noch de koningen, vorsten en ministers door zijne dringende missiven en de opdracht van zijne boekwerken lastig vallen, noch de drukpers niet meer doen zuchten onder de talrijke voortbrengselen van zijne maer al te zeer oorspronkelijke pen. In hem verliest den Vlaemschen Journal des Flandres den drolligsten zijner medewerkers en briefwisselaeren”.

...

Wie was die originele, die de Gazette van Gend, nog geen vier en twintig uur na zijn overlijden, reeds belachelijk maakte

Een Gentenaar. een rasechte Gentenaar. geboren en gestorven te Gent, na er drie en zestig jaren gesleten te hebben met het opmaken van de meest eigenaardige en eigenzinnige plannen, het uitgeven van de gekste naast de ernstigste werken, het lastig vallen van al wie hij ontmoette, het prediken in de woestijn, een omwentelaar op het papier, die, had men hem vrije teugel gelaten, in min dan tien jaren Gent totaal van uitzicht had doen veranderen,

maar waarvan de plannen die toen zo gek, zo potsierlijk schenen, toch allen, op enkele uitzonderingen na, jaren na zijn dood, een na een door de stadsbesturen die elkaar opvolgden, trouw werden overgenomen en uitgevoerd. Dat deze revolutionair, deze urbanist, door zijn tijdgenoten niet immer begrepen werd, kan men best gissen. Een huis dat meters uitsprong, afbreken, vond men een waar schandaal, een straat verbreden een sensationele gebeurtenis die slechts om de eeuw mocht geschieden. Wanneer Kieckepoost dan ook met het voorstel voor de dag kwam, niet een, maar honderden huizen af te breken, niet een, maar tientallen straten te verbreden en de stad te doorklieven met grote lanen van Noord tot Zuid en van Oost tot West, oordeelden vele mensen dat het ogenblik gekomen was om die gevaarlijke kerel in een krankzinnigengesticht op te sluiten.

Joseph Kieckepoost.

Doch daar bekommerde Kieckepoost zich weinig om en liet zich vooral niet ontmoedigen door de kortzichtigheid zijner medeburgers. Hij ontwierp maar immer nieuwe projecten — twee honderd zeventien in het geheel — schreef verder stapels brieven aan Willem I. zijne ministers, de Administratie, de burgemeester en de stadsedielen, geen ander doel nastrevend dan „de verciering, verbetering en het welzijn van ons vaderland”.

Onderaan zijn portret welk in de “Ontwerpmaeker” verscheen, had hij geschreven: “Si je manque, pardonnez- moi; si j'en impose, tuez-moi; si. Je meurs par l'effet de la malveillance des hommes, vengez-moi!”

Welnu, hij is gewroken geworden door zijn stadsgenoten zelf, die jaren nadien zijn toekomstdromen als een boek van Nostradamus gingen uitpluizen en zich die rare plannen eigen maakten.

In een klein werk dat door zijn tijdgenoten voor onzin of grootheidswaanzin werd gehouden, heeft deze buitengewone man een urbanisatieprogramma voor tientallen schepencolleges kunnen condenseren: geen plan op gebied van rechtekken, verbreden of ontwerpen ener straat of weg werd later uitgevoerd. of het was reeds voorgesteld en verdedigd geworden door Kieckepoost en daar waar men van de ontwerpmaker afweek, was het doorgaans een mislukking.

Geld had men niet nodig, zo beweerde hij. want hij had alle mogelijke stelsels uitgedacht om de kosten tot een minimum te herleiden: enkel durf was vereist, de wil om van Gent een grote stad te maken, gemakkelijk te bereiken. gemakkelijk te doorkruisen. waarborg van bloei en welstand. Wonderbare profetie die helaas niet snel genoeg in vervulling is gegaan!

De toenmalige burgemeester, Joseph Van Crombrugge, was echter niet gemakkelijk te vinden geweest voor de baanbrekende voorstellen van de ontwerpmaker. Toen hij bij de kiezingen van 1836 zijn burgemeesterschap verloor, stuurde Kieckepoost hem een exemplaar van zijn werk met de volgende opdracht. die voor onze urbanist als een zoete weerwraak klonk:

“Het spijt mij grootelijks dat UE
uwe plaets zijt kwijt.

Haede UE mij tot onderstand voor
uwen medemaet aengesteld

De stad van Gend was nu in soo eenen
slichten staet niet gesteld. Schoone werken hadden gepronkt

En UE daer door was voor altijd
geweest beromt.

Ik hadde UE veel gesproken van
Bouwen

En niet te min de kas altijd vol
gehouden...”

Andere burgemeesters zijn die weinig vleierende dedicatie indachtig geweest en zijn gretig in de "Ontwerpmaeker" gaan putten: nooit hebben zij er enig spijt over moeten hebben.

...

Kieckepeest. te Gent geboren op 4 Juni 1773, in "den Gouden Leeuw" op de hoek gevormd door de Lange Munt en de Onderstraat, kwam op het idee zijne werken uit te geven om zich te troosten voor de dood van zijn zoon en van zijn dochter.

Nochtans had hij reeds in 1817 de aandacht op zich gevestigd met een korte brochure: "Projets de travaux et d'améliorations de la ville de Gand, par l'entrepreneur Kieckepeest" die de voorbode werd van zijn standaardwerk „Den Ontwerp-Maeker van Oost-Vlaenderen, ofte Kasteelen in Spagnien, door den Ondernemer Kieckepeest, opgedraegen aen de Vrienden van het Vaderlandt", in twee boekdelen. Het eerste verscheen in 1824; het tweede werd door verschillende uitgevers gedrukt en de laatste bladzijden kwamen slechts in 1829 op de markt onder de titel "De Veropenbaerder van Oost- en West-Vlaenderen, of bespieder voor het volk".

In 1831 gaf hij een prospectus uit van "Le Conciliateur, Journal politique et commercial — Projets, littérature, théâtre, beaux-arts", welke echter nooit verscheen en in 1835 "Het Gendsch Kieken, ieder eens vriend" waarvan enkel het eerste nummer verscheen.

Kieckepeest was geen estheet of bekommerde zich althans weinig om de kunst. Hij had slechts een doel voor ogen: de verschillende stadswijken door grote, brede straten verbinden, opdat de stad een geheel zou vormen, en dan - de stad zelve met de naburige dorpen en steden verbinden. Op het stadsplan trekt hij een rechte lijn en al wat hij op die lijn ontmoet, moet verdwijnen, welke waarde ook het gebouw vertegenwoordigen mag.

Zijn bijzonderste droom was het trekken van een weg en vaart van Akkergem naar Drongen. Akkergem was de wijk van de toekomst daar zij naar de zee leidde langs een vaart die al het water der Gentse rivieren opving. Er bestond wel een weg, doch te paard had men bijna twee uur nodig om de afstand af te leggen "Om onzen weg regt te trekken, schrijft Kieckepeest aan Willem I, eene lijne zoude moeten getrokken worden van den Toren van Akkergem tot Gend op dien van Drongen. zonder agt te nemen op het belet 't welk eenig gebouw ofte andere zaeke mogelijks zoude komen te wege brengen. Hij zou genoemd worden Kieckeweg".

In nota voegt onze ontwerpmaker er hij: “Hier is licht te gevoelen dat, als Zijne Majesteit het maeken van den weg zou hebben toegestaen, ik Haer alsdan zoude verzogt hebben de toelating van mijnen naem in dien van Kiecke te mogen veranderen”!

Doch Kieckepoost slaagde niet in zijn opzet en zijn naam bleef dus Kieckepoost. hoe droevig dit ook voor onze zonderlinge urbanist moge geweest zijn.

Hij stelde verder voor alle stadspoorten af te breken, de bestaande bruggen geleidelijk te vervangen door ijzeren, draaiende bruggen, de Waldam te dempen, een brede laan te trekken rondom de - stad (ontwerp dat in de komende maanden eindelijk zal uitgevoerd -worden) en de verschillende parochies met elkaar te verbinden.

Het centrum van de stad moest van de buitenwijken gemakkelijk bereikt kunnen worden door het verbreden van de smalle en het trekken van nieuwe straten.

Een weg werd aldus ontworpen van het St.-Pietersplein in rechte lijn naar de Kouter en vandaar naar St. Baafs en St.-Jacobs.

Van het St.-Pietersplein moest ook een ander vertrekken naar het Spanjaardenkasteel over de Visserij, waar hij een nieuwe stadswijk ontwerpt. De Kouter verbindt hij langs brede straten aan de wijk van het Prinsenhof en eindelijk maakt hij de verbinding tussen zijn Kieckeweg te Akkergem en het stadscentrum over de Coupure, de Wellinckstraat, de Oude Houtlei welke hij voorstelt te dempen, de Zwarte Zustersstraat, de Posthoornstraat en de Voldersstraat die hij allen verbreedt.

Vele van die plannen zijn heden grotendeels uitgevoerd geworden, doch men moet zich een ogenblik de ware doolhof van kronkelende straatjes van onze stad in het begin der XIXe eeuw kunnen inbeelden om zich rekenschap te kunnen geven van de geweldige durf en scherpzinnigheid van de Gentse aanemer.

Er was immers in 1824 omzeggens geen verbinding tussen het centrum en de overige wijken, zelfs niet tussen St.Baafs en St.-Jacobs bv. De burgemeesters die sedert een eeuw elkaar op het stadhuis opvolgden en vooral burgemeester Braun. hebben die levensaderen van onze stad. door Kieckepoost met zoveel vuur verdedigd, een na een door het vlechtwerk der straatjes en steegjes getrokken, aldus elke dag wat meer bloed naar het hart van de stad brengen.

...

Naast al die gelukkige voorstellen heeft Kieckepoost, de zonderlinge ontwerpmaker, ook een paar minder gelukkige plannen verdedigd, als het afbre-

ken van het Rabot, het Pakhuis, de gevel van de Vismarkt, het Gravensteen enz., doch typisch verschijnsel, zijne tijdgenoten hebben hem die projecten geenszins verweten, want zij hadden hetzelfde misprijzen, legden dezelfde onverschilligheid aan de dag voor ons artistiek verleden. Daarentegen moeten wij nog verwijzen naar andere ontwerpen van Kieckepoost, als het verlichten der straten met gas, wat toen revolutionair scheen, het voltooiën van de toren van de St.-Michielskerk, het samenbrengen van alle Universiteitsgebouwen in één groot vierkant rond de Aula, het aanleggen van zwemkommen, enz. enz. Daarnaast een aantal koddige ontwerpen als het beletten van het “toebakknab-belen” in de kerken, het “assche-ziften” op straat. het wegnemen op de uit-hangborden van alle de fouten tegen de spraek-konst enz. benevens een reeks verhandelingen over de beschrijving van de beste paarden, over de oesters, de advocaten, de spelen, de werktuigen, het maken van een woordenboek “Vlaemsch-Hollandsch”, dit alles doorspekt met talloze brieven aan of van vorsten, ministers, ambassadeurs enz.

. . .

Kieckepoost heeft de verwezenlijking zijner dromen niet mogen bijwonen. De stad benoemde onze ontwerpmaker “aannemer van het vervoer der lijken te Gend” en het is in deze functie dat hij in zijn woning in de Onderstraat overleed.

Het nageslacht is hem niet dankbaar geweest: zijn naam heeft men aan geen enkel ontwerp, aan geen enkele straat waarvan hij de uitvinder geweest is, verbonden. Enkel blijft zijn naam bewaard bij sommige echte Gentenaars die het oude gezegde nog kennen “Hij is bij Kieckepoot” daarmee bedoelend dat iemand overleden is, maar zelf; die uitdrukking verdwijnt uit de woordenschat van de Gentse volkstaal.

PIERRE KLUYSKENS